

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania J. W. prowadzącego działalność pod firmą Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem zainteresowanego R. C.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 maja 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 26 stycznia 2021 r., oddalił apelację J. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 25 października 2019 r., mocą którego oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Z. z dnia 29 listopada 2018 r., stwierdzającej, że zainteresowany R. C. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, w okresach wskazanych w decyzji u płatnika składek Z. a także ustalającej zainteresowanemu podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

W sprawie ustalono, że płatnik prowadził działalność w zakresie usług i prac polegających na oczyszczaniu letnim i zimowym dróg oraz terenów zewnętrznych, a także budowie małej architektury (placów zabaw). Osoby zatrudnione na podstawie umowy o dzieło miały ustalone wynagrodzenie w zależności od ilości przepracowanych godzin. Wynagrodzenie było wypłacane po zakończeniu danego miesiąca. Wykonywane prace były również weryfikowane przez przedstawicieli kontrahenta zamawiającego daną usługę. Na podstawie zawartych umów R. C. wykonywał prace związane z koszeniem trawy, wycinką żywopłotów, grabił liście, trawę, zbierał śmieci, a także malował deski i ławki. Pracował od godziny 6.00 rano do godziny 14.00.

Istota sporu sprowadzała się zaś do oceny czy umowy zawarte pomiędzy J. W. a zainteresowanym były umowami zlecenia (lub innymi umowami o świadczenie usług, do których zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia) - jak przyjął w zaskarżonej decyzji organ rentowy, czy też umowami o dzieło, jak twierdził skarżący.

W ocenie orzekających sądów, w umowach łączących płatnika składek z zainteresowanym nie wskazano na cechy indywidualizujące poszczególne rezultaty, a ich przedmiotem były proste prace fizyczne. Zainteresowany nie musiał posiadać szczególnych kwalifikacji, przymiotów, uzdolnień, właściwości. Rezultat jego pracy nie nosił istotnych elementów dzieła, a w umowach nie wskazano na cechy indywidualizujące poszczególne rezultaty. W konsekwencji uznano, że zainteresowany faktycznie realizował umowy o świadczenie usług, a tym samym podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W dalszej części Sąd Apelacyjny przyjął, że fakt prowadzenia przez organ rentowy czynności kontrolnych z naruszeniem przepisów o dopuszczalnym czasie trwania kontroli, pozostaje poza przedmiotem postępowania cywilnoprawnego.

Skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik odwołującego się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego,

potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz fakt, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna.

Zagadnienie prawne zostało przedstawione w formie pytania, a mianowicie czy wydanie przez organ rentowy decyzji ustalającej zobowiązanie do zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne w oparciu o akta kontroli przeprowadzonej w sposób bezprawny, to jest po przekroczeniu ustawowego limitu czasu trwania kontroli, stanowi rażące naruszenie przepisów postępowania przed tym organem, w myśl art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., a tym samym czy stanowi przesłankę do uchylenia zaskarżonej decyzji i przekazania sprawy organowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony. Po pierwsze, identycznie sformułowane zagadnienie prawne było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 16 listopada 2021 r., I USK 339/21 (LEX nr 3333799). Po drugie, o wyniku sprawy zakończonej wyrokiem decyduje prawo materialne. To prawo materialne określa zobowiązanie (czyli uprawnienie i odpowiadający mu obowiązek). To jest istotą rozstrzygnięcia w sprawie. Natomiast wcześniej, czyli w samym postępowaniu, prawo materialne określa zakres i przedmiot postępowania dowodowego oraz jakie znaczenie mają dowody. Po zakończeniu postępowania decyzją, strona ma prawo do sądowej kontroli odwoławczej. Wówczas pierwszoplanowe znaczenie ma materialna treść przedmiotu sporu, przepisy o postępowaniu są służebne wobec prawa materialnego.

Nowy art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie wprowadza w tym zakresie zasadniczej zmiany. To przez pryzmat wskazanego w decyzji przedmiotu zobowiązania, ustalenia wymiaru tego zobowiązania lub obniżenia świadczenia, czyli w istocie treści prawa materialnego, ocenia się rażące naruszenie przepisów postępowania przed organem rentowym. Tak wynika z literalnej treści przepisu, chodzi przede wszystkim o kwalifikowane naruszenie przepisów w aspekcie dotyczącym zobowiązania.

Postępowanie przed organem rentowym różni się od modelowego postępowania administracyjnego. Znaczenie ma sprawa i decyzja. Oczywiście wadliwości proceduralne oceniane są negatywnie co nie oznacza, że zawsze wymagają uchylecia decyzji. Zwrócił na to uwagę Sąd Apelacyjny i trafnie ocenił, wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego. Odmienność proceduralna wynika także z rozpoznania sprawy przez sąd powszechny jako sprawy cywilnej, a nie administracyjnej.

Przepis art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. skierowany jest do sądu powszechnego, aby jednak stwierdzić jego przesłankę, to sąd musi wpierw ocenić, czy doszło do rażącego naruszenia przepisów postępowania i czy wywołało skutki dotyczące zobowiązania obejmującego strony, w tym ubezpieczonego. Bez własnego procedowania, czyli w sądowym postępowaniu odwoławczym, sąd nie może uchylć decyzji. Uprawnia to stwierdzenie, że znaczenie ma postępowanie cywilne przed sądem prowadzące do konstatacji opisanej w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. i uzasadniającej uchylenie decyzji z przyczyny w nim wskazanej.

W przeciwnym razie, czyli przy naruszeniu przepisów mniejszym niż rażące, sąd rozpoznaje sprawę i wydaje wyrok. Potwierdza to wskazana wyżej zależność naruszenia przepisów postępowania i jego wpływu na wynik sprawy w ujęciu art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Z wprowadzeniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie uległ zmianie art. 11 k.p.c., czyli nie rozszerzono zwiążania sądu cywilnego w postępowaniu cywilnym innym wyrokiem. Podobnie wyrok sądu administracyjnego w sprawie administracyjnej nie stoi na przeszkodzie w materialnym rozstrzygnięciu sprawy cywilnej, która obejmuje również sprawy o podleganie ubezpieczeniom społecznym (art. 1 i 2 k.p.c. oraz *a contrario* art. 365 i 366 k.p.c.).

W aspekcie zgłoszonych podstaw przedsądu oznacza to, że nie można stwierdzić zasadności podstaw przedsądu wskazanych we wniosku. Nie występuje istotne zagadnienie prawne, gdyż przedstawione we wniosku kwestie nie wykraczają poza zwykłą wykładnię prawa i dlatego nie mają rangi istotnego zagadnienia prawnego.

Nie spełnia się również druga podstawa przedsądu, gdyż zwykła wykładnia prawa nie składa się na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Znaczenie

ma bowiem dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni przepisu wynikająca z poważnych wątpliwości w wykładni. Przepis art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. jest wystarczająco jasny, a brak wypowiedzi orzeczniczych nie jest samoistną przesłanką uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W końcu w sprawie nie wskazano okoliczności pozwalających na stwierdzenie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Z tych względów orzeczono z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.